

U S T A W A
z dnia 2011 r.
o biegłych sądowych¹⁾

Rozdział
Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) warunki oraz tryb nabywania, zawieszania i utraty prawa do wykonywania czynności biegłego sądowego przez osoby fizyczne;
- 2) warunki oraz tryb nabywania, zawieszania i utraty statusu instytucji specjalistycznej uprawnionej do wydawania opinii;
- 3) zasady prowadzenia list biegłych sądowych;
- 4) zasady prowadzenia list instytucji specjalistycznych;
- 5) zasady wykonywania czynności biegłego sądowego;
- 6) zasady wydawania opinii przez instytucje specjalistyczne;
- 7) zasady finansowania czynności biegłego sądowego;
- 8) zasady finansowania wydawania opinii przez instytucje specjalistyczne.

Art. 2. Wykonywanie czynności biegłego sądowego polega, w szczególności na:

- 1) wydawaniu opinii, na które składa się analiza stanu sprawy, sporządzenie opinii oraz jej złożenie w sądzie, prokuraturze lub innym organie prowadzącym postępowanie karne;
- 2) udziale w przeprowadzeniu dowodu.

Art. 3. Biegły sądowy przy wykonywaniu czynności biegłego sądowego korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się:

Art. 4. 1. Tytułu „biegły sądowy” może używać wyłącznie osoba ustanowiona biegłym sądowym przez prezesa sądu okręgowego i wpisana na listę biegłych sądowych.

2. Tytułem „biegłego sądowego” nie można posługiwać się podczas i w związku z wykonywaniem czynności zawodowych nie związanych ze zleceniem sporządzenia opinii przez sąd, prokuratora lub inny organ prowadzący postępowanie.

Art. 5. Prawo do wydawania opinii mają instytucje specjalistyczne ustanowione przez prezesa sądu okręgowego i wpisane na listę instytucji specjalistycznych.

Art. 6. *Artykuł winien wskazywać instytucje, mające prawo do wydawania opinii bez konieczności spełnienia warunków, o których mowa w art. 5 - zakłady medycyny sądowej, jednostki opieki zdrowotnej, instytuty badawcze, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 918), etc.*

Art. 7. *W przypadku gdy powołanie biegłego sądowego, podmiotu wskazanego w art. 6 bądź instytucji specjalistycznej jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, do wykonywania czynności biegłego może być powołana osoba nie ustanowiona biegłym sądowym, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie, bądź instytucja nie ustanowiona instytucją specjalistyczną.*

ewentualnie

Art. 7 *W przypadku gdy powołanie biegłego sądowego, podmiotu wskazanego w art. 6 bądź instytucji specjalistycznej z obszaru właściwości sądu okręgowego, w którym toczy się postępowanie, lub obszaru właściwości, w którym winna zostać dokonana większość czynności związanych z przygotowaniem opinii jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, do wykonywania czynności biegłego może być powołana osoba nie ustanowiona biegłym sądowym, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie, bądź instytucja nie ustanowiona instytucją specjalistyczną.*

ewentualnie

Brak regulacji w tym zakresie oparty na założeniu, iż funkcjonowanie instytucji biegłego sądowego samo w sobie wskazuje na potrzebę powoływania takich biegłych w pierwszej kolejności.

Rozdział

Biegli sędziwi

Art. 8. 1. Biegłym sędziwym może zostać ustanowiona osoba fizyczna, która:

- 1) ma obywatelstwo polskie albo obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 2) zna język polski;
- 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 4) posiada nieposzlakowaną opinię i swoim zachowaniem daje rękojmię prawidłowego wykonywania czynności biegłego sądowego;
- 5) posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w dziedzinie i specjalności, w której zamierza wykonywać czynności biegłego sądowego i co najmniej pięcioletnią praktykę w tej dziedzinie i specjalności;
- 6) posiada uprawnienia do wykonywania zawodu w dziedzinie, w której zamierza wykonywać czynności biegłego sądowego, o ile są one wymagane odrębnymi przepisami;
- 7) nie podlega zakazowi wykonywania zawodu w dziedzinie, w której zamierza wykonywać czynności biegłego sądowego;
- 8) nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 9) nie jest podejrzana albo oskarżona o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 10) jest zdolna, ze względu na stan zdrowia, do wykonywania czynności biegłego sądowego.

2. Do ustalenia zdolności do wykonywania czynności biegłego sądowego, ze względu na stan zdrowia, o której mowa w ust. 1 pkt 10, stosuje się odpowiednio przepisy o ustroju sądów powszechnych regulujące zakres i sposób przeprowadzania badań kandydatów do objęcia urzędu sędziego.

Art. 9. 1. Ustanowienie biegłym sędziwym następuje na wniosek osoby fizycznej.

2. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) dokument potwierdzający posiadanie obywatelstwa określonego w art. 8 ust. 1 pkt 1;
- 2) dokumenty potwierdzające posiadanie wiadomości specjalnych, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 5, oraz dokumenty potwierdzające wykonywanie przez okres co najmniej 5 lat praktyki zawodowej w dziedzinie objętej wnioskiem;
- 3) dokumenty potwierdzające posiadanie odpowiednich uprawnień w dziedzinie, w której uzyskanie uprawnień zawodowych jest regulowane, wraz z oświadczeniem, że nie podlega zakazowi wykonywania zawodu;
- 4) inne dokumenty, które mogą mieć wpływ na ocenę kwalifikacji osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym, w przypadku ich posiadania;
- 5) oświadczenie osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym, że nie była karana za karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 6) oświadczenie osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym, że nie jest podejrzana ani oskarżona o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 7) zaświadczenia o zdolności do wykonywania czynności biegłego sądowego ze względu na stan zdrowia;
- 8) oświadczenie osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym, czy kiedykolwiek była ustanowiona biegłym sądowym, bądź ubiegała się o takie ustanowienie.

3. Prezes sądu okręgowego może zwrócić się do osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym o przedłożenie opinii o niej, wydanej przez samorząd zawodowy, stowarzyszenie bądź podmiot zatrudniający albo samodzielnie wystąpić o jej sporządzenie.

Art. 10. 1. *Biegły sądowy może pełnić funkcję nie dłużej niż do ukończenia 70 roku życia.*

2. Nie później niż 30 dni po ukończeniu przez biegłego sądowego 70 roku życia, właściwy prezes sądu okręgowego dokonuje wykreślenia biegłego z listy biegłych sądowych.

3. Wykreślenie biegłego sądowego z listy biegłych sądowych nie stoi na przeszkodzie wykonywaniu czynności w sprawach, w których powołanie nastąpiło przed ukończeniem przez biegłego sądowego 70 roku życia.

ewentualnie

Brak regulacji w zakresie granicy wieku dla biegłych sądowych, przy uwzględnieniu konieczności przedkładania zaświadczenia o stanie zdrowia przed każdym ustanowieniem.

Art. 11. Przed wpisem na listę biegłych sądowych prezes sądu okręgowego informuje na piśmie osobę ubiegającą się o ustanowienie biegłym sądowym o treści przepisów dotyczących praw i obowiązków biegłego sądowego. Osoba ubiegająca się o ustanowienie biegłym sądowym składa pisemne oświadczenie o znajomości tych przepisów.

Art. 12. 1. Ustanowienie biegłym sądowym następuje na pięcioletnią kadencję.

2. Kadencja upływa z końcem roku kalendarzowego.

Art. 13.1. Prezes sądu okręgowego prowadzi listę biegłych sądowych ustanowionych przy sądzie okręgowym, według dziedzin.

2. Na liście biegłych sądowych zamieszcza się:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) adres do korespondencji;
- 3) numer telefonu i adres poczty elektronicznej;
- 4) informację o specjalności, w której biegły sądowy jest uprawniony do wykonywania czynności;
- 5) informację o uzyskanych stopniach naukowych, tytule naukowym, stopniach w zakresie sztuki, tytule w zakresie sztuki albo innych stopniach lub tytułach uzyskanych w określonej dziedzinie;
- 6) datę rozpoczęcia i zakończenia kadencji;

3. Biegły sądowy zgłasza prezesowi sądu okręgowego zmiany danych zamieszczonych na liście biegłych sądowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1- 5 w terminie 30 dni od daty zaistnienia zdarzenia powodującego zmianę.

4. Niezgłoszenie zmiany danych objętych wpisem, stanowi podstawę do zawieszenia w wykonywaniu czynności biegłego sądowego na czas niezbędny do ich uzupełnienia.

5. Prezes sądu okręgowego dokonuje zmiany danych zamieszczonych na liście biegłych sądowych, na wniosek biegłego sądowego albo z urzędu.

6. Prezes sądu okręgowego usuwa z listy biegłych sądowych dane biegłego sądowego, w przypadku jego śmierci, zwolnienia z funkcji, upływu kadencji, bądź osiągnięcia 70 roku życia.

7. Prezes sądu okręgowego niezwłocznie po dokonaniu zmiany, o której mowa w ust. 5 albo 6, przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości informację o dokonanej zmianie.

Art. 14. 1. Do wniosku o ustanowienie biegłym sądowym na kolejną pięcioletnią kadencję w tej samej specjalności, złożonego w trakcie trwania kadencji, biegły sądowy dołącza oświadczenia wymienione w art. 10 ust. 2 pkt 5 i 6, zaświadczenia o zdolności do wykonywania czynności biegłego sądowego ze względu na stan zdrowia, a także oświadczenie, iż posiada wiadomości specjalne, kwalifikacje i uprawnienia wykazane w toku postępowania o ustanowienie na pierwszą kadencję, ze wskazaniem zmian w tym zakresie, o ile nastąpiły.

2. W przypadku złożenia przez biegłego sądowego wniosku, o którym mowa w ust. 1, bądź w przypadku złożenia przez osobę ubiegającą się o ustanowienie biegłym sądowym oświadczenia, o którym mowa w art. 9 ust. 2 pkt 8 potwierdzającego, iż była ustanowiona biegłym sądowym bądź ubiegała się o ustanowienie, prezes sądu okręgowego pozyskuje informacje o sposobie wykonywania czynności biegłego sądowego przez tę osobę, bądź informacje o przyczynach odmowy ustanowienia.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się najpóźniej na 3 miesiące przed upływem kadencji.

Art. 15. 1. Prezes sądu okręgowego może powołać, w drodze zarządzenia, Komisję do opiniowania przygotowania zawodowego osób ubiegających się o ustanowienie biegłym sądowym, zwaną dalej „Komisją” dla każdej z dziedzin i specjalności.

2. Komisja składa się z trzech osób wyróżniających się wiedzą teoretyczną i praktyczną z zakresu problematyki objętej daną dziedziną i specjalnością oraz spełniających warunki, o których mowa w art. 9 ust.1 pkt 2-4, 9 i 10. Kandydat na członka Komisji składa prezesowi sądu okręgowego oświadczenie, że nie był karany za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz że nie jest podejrzany albo oskarżony o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

3. Prezes sądu okręgowego wyznacza, spośród członków Komisji, przewodniczącego Komisji.

4. Kadencja Komisji trwa pięć lat.

5. Przed upływem kadencji członek Komisji może być odwołany wskutek niewykonywania obowiązków członka, niezdolności do ich wykonywania, zrzeczenia się członkostwa, bądź utraty któregośkolwiek z warunków, niezbędnych do pełnienia funkcji członka Komisji.

6. Obsługę biurową Komisji zapewnia prezes sądu okręgowego.

7. Członkom Komisji przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach Komisji oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegów związanych z udziałem w pracach Komisji na zasadach

określonych w przepisach o wysokości oraz warunkach ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

8. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 7, wynosi ... przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, za zaopiniowanie przygotowania zawodowego jednej osoby ubiegającej się o wpis na listę biegłych sądowych.

Art. 16. 1. Komisja przedstawia prezesowi sądu okręgowego, na jego wniosek, pisemną opinię na temat przygotowania zawodowego osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym, sporządzoną na podstawie dokumentów wymienionych w art. 10 ust. 2 pkt 2-4, a także na podstawie rozmowy z osobą ubiegającą się o ustanowienie biegłym sądowym, o której mowa w ust. 2.

2. Jeżeli Komisja uzna, że do wniosku należy dołączyć inne dokumenty, bądź zachodzi potrzeba przeprowadzenia rozmowy z osobą ubiegającą się o ustanowienie biegłym sądowym, zwraca się do prezesa sądu okręgowego o wezwanie osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym sądowym do ich uzupełnienia bądź stawienia w wyznaczonym terminie, w siedzibie sądu okręgowego lub innym miejscu, znajdującym się w obszarze jego właściwości.

3. Z rozmowy Komisja sporządza protokół.

4. W przypadku ubiegania się o ustanowienie biegłym sądowym w warunkach określonych w art. 16 ust. 2, Komisja, przy wydawaniu opinii, uwzględnia przedstawione przez prezesa sądu okręgowego informacje o sposobie wykonywania czynności biegłego sądowego.

4. W przypadku braku jednomyślności członków Komisji opinia zawiera stanowisko każdego z członków Komisji.

Art. 17. Komisja, na wniosek właściwego prezesa sądu okręgowego i za zgodą prezesa sądu okręgowego, przez którego została ustanowiona, może wykonywać czynności określone w art. 16, także względem osób ubiegających się o ustanowienie biegłym sądowym przy innych sądach okręgowych.

Art. 18. 1. Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, ustanawia albo odmawia ustanowienia biegłym sądowym.

2. Wniosek złożony przed upływem roku od daty wydania ostatecznej decyzji o odmowie ustanowienia biegłym sądowym pozostawia się bez rozpoznania.

Art. 19. 1. Biegły sądowy składa wobec prezesa sądu okręgowego przyrzeczenie według następującej roty:

„Świadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem, przyrzekam uroczyście, że czynności biegłego sądowego będę wykonywać sumiennie i bezstronnie, dochowując tajemnic prawnie chronionych.”.

2. Po złożeniu przyrzeczenia biegły sądowy składa podpis pod jego rotą.
3. Po odebraniu przyrzeczenia prezes sądu okręgowego dokonuje wpisu biegłego sądowego na listę biegłych sądowych.

Art. 20. Biegły sądowy jest obowiązany niezwłocznie zgłosić prezesowi sądu okręgowego, iż:

- 1) wszczęto wobec niego postępowanie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- 2) zapadł wobec niego prawomocny wyrok skazujący,
- 3) utracił uprawnienia w dziedzinie, w której wykonywał czynności biegłego sądowego,

Art. 21 1. W przypadku powołania biegłego na pierwszą kadencję, po upływie dwóch lat od daty ustanowienia biegłym sądowym, prezes sądu okręgowego pozyskuje informacje o sposobie wykonywania czynności biegłego sądowego przez tę osobę oraz dokonuje oceny jego pracy.

2. W przypadku zastrzeżeń bądź nieprawidłowości w pracy biegłego sądowego, prezes sądu okręgowego powinien wezwać biegłego, wysłuchać go, udzielić wskazówek co do dalszego wykonywania czynności, ewentualnie upomnieć biegłego.

Art. 22. Prezes sądu okręgowego zawiesza, w drodze decyzji, biegłego sądowego w wykonywaniu czynności, jeżeli:

- 1) przy wszczęciu lub w toku postępowania o częściowe bądź całkowite ubezwłasnowolnienie biegłego sądowego ustanowiono doradcę tymczasowego;

- 2) przeciwko biegłemu sądowemu jest prowadzone postępowanie, w którym można orzec zakaz wykonywania zawodu w dziedzinie, w której biegły wykonuje czynności biegłego sądowego;
- 3) przeciwko biegłemu sądowemu jest prowadzone postępowanie, w którym można orzec o cofnięciu uprawnień do wykonywania zawodu w dziedzinie, w której biegły sądowy wykonuje czynności biegłego;
- 4) przeciwko biegłemu sądowemu jest prowadzone postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) wniósł o to sam biegły sądowy z powodu długotrwałej choroby lub z innych ważnych przyczyn.

Art. 23. Prezes sądu okręgowego może zawiesić, w drodze decyzji, biegłego sądowego w wykonywaniu czynności, jeżeli:

- 1) przeciwko biegłemu sądowemu jest prowadzone postępowanie o nieumyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub nieumyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) prowadzone jest postępowanie o zwolnienie biegłego sądowego z funkcji.

Art. 24. Zawieszenie, o którym mowa w art. 22 i 23 trwa do czasu ustania przyczyny zawieszenia, nie dłużej niż do upływu kadencji.

Art. 25. Prezes sądu okręgowego zwalnia biegłego sądowego z funkcji, w drodze decyzji, w przypadku:

- 1) wniosku biegłego sądowego o zwolnienie z funkcji;
- 2) utraty przez biegłego sądowego wymogów, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, 4, 5, 7, 8;
- 3) prawomocnego skazania biegłego sądowego za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) gdy z powodu choroby lub utraty sił stał się trwale niezdolny do wykonywania czynności biegłego sądowego.

Art. 26. Prezes sądu okręgowego może zwolnić biegłego sądowego z funkcji, w drodze decyzji, w przypadku:

- 1) prawomocnego skazania za nieumyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
- 2) nieuzasadnionej odmowy wydania opinii;
- 3) wydania opinii nierzetelnej lub rażąco wadliwej;
- 4) wydania opinii z niedającym się usprawiedliwić opóźnieniem.

Art. 27. Przed wydaniem decyzji o zwolnieniu biegłego sądowego z funkcji, prezes sądu okręgowego wysłuchuje biegłego sądowego, chyba że nie jest to możliwe.

Art. 28. Biegły sądowy zwolniony z funkcji może ubiegać się ponownie o ustanowienie biegłym sądowym nie wcześniej niż po upływie roku od daty wydania ostatecznej decyzji w przedmiocie zwolnienia z funkcji.

Rozdział

Centralna lista biegłych sądowych oraz centralna lista instytucji specjalistycznych

Art. 29. 1. Minister Sprawiedliwości prowadzi centralną listę biegłych sądowych oraz centralną listę instytucji specjalistycznych, z uwzględnieniem podziału wedle dziedzin, na podstawie informacji przekazanych przez prezesów sądów okręgowych.

2. Minister Sprawiedliwości udostępnia centralną listę biegłych sądowych oraz centralną listę instytucji specjalistycznych w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.²⁾)

3. Prezes sądu okręgowego w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości aktualną listę biegłych sądowych, o której mowa w art. 15 ust. 1, oraz aktualną listę instytucji specjalistycznych, o której mowa w art. 35 ust. 1, a nadto niezwłocznie zawiadamia Ministra Sprawiedliwości o wszelkich zmianach dokonanych na tych listach.

Art. 30. Centralna lista biegłych sądowych zawiera:

- 1) imię i nazwisko biegłego sądowego;
- 2) adres do korespondencji, jeżeli biegły sądowy wyraził zgodę na jego udostępnienie;

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565 i Nr 132, poz. 1110.

- 3) numer telefonu, i posiadany adres poczty elektronicznej;
- 4) informację o specjalności;
- 5) informację o uzyskanych stopniach naukowych, tytule naukowym, stopniach w zakresie sztuki, tytule w zakresie sztuki albo innych stopniach lub tytułach uzyskanych w określonej dziedzinie;
- 6) datę rozpoczęcia i zakończenia kadencji;
- 7) datę oraz informację o czasie trwania zawieszenia biegłego sądowego w wykonywaniu czynności;
- 8) oznaczenie sądu okręgowego, przy którym biegły sądowy został ustanowiony.

Art. 31. Centralna lista instytucji specjalistycznych zawiera:

- 1) nazwę oraz siedzibę instytucji;
- 2) formę prawną prowadzonej działalności;
- 3) adres do korespondencji;
- 4) informację o specjalności;
- 5) numer telefonu i posiadany adres poczty elektronicznej;
- 6) imię i nazwisko biegłego sądowego, o którym mowa w art. 29 pkt 1;
- 7) datę rozpoczęcia i zakończenia kadencji;
- 8) datę oraz informację o czasie trwania zawieszenia uprawnień do wydawania opinii;
- 9) oznaczenie sądu okręgowego, przy którym instytucja specjalistyczna została ustanowiona.

Art. 32. Prezesi sądów powszechnych oraz prezesi sądów wojskowych udostępniają nieodpłatnie centralną listę biegłych sądowych oraz centralną listę instytucji specjalistycznych do powszechnego wglądu w miejscu do tego przeznaczonym, w siedzibie i godzinach pracy danego sądu.